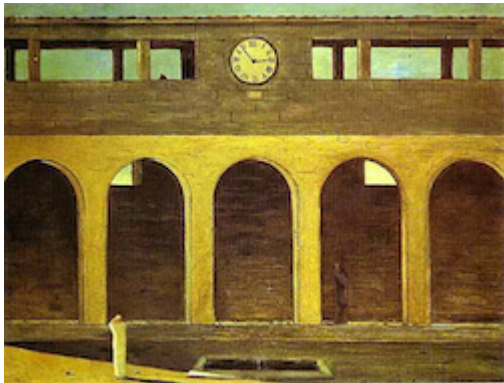

ΠΑΡΑΛΥΣΗ, ΕΝΑΣ ΜΟΝΤΕΡΝΟΣ ΤΡΟΠΟΣ ΝΑ ΠΕΡΙΜΕΝΕΙΣ ΤΟ ΜΕΛΛΟΝ (του Βασίλη Καραποστόλη)

Ένα από τα πιο χτυπητά παράδοξα των ημερών μας είναι το ότι, αν και ανασφαλείς, οι άνθρωποι αποφεύγουν να πάρουν τα μέτρα τους. Επικρατεί ένα διάχυτο «μούδιασμα», όλοι το αντιλαμβάνονται, όλοι το νιώθουν. Αλλά η σκέψη τους αποφεύγει να θέτει καθαρά και ανοιχτά το ερώτημα: Πώς

είναι δυνατόν να υπάρχουν τόσοι κίνδυνοι γύρω και ο απειλούμενος να μην μπορεί και σχεδόν να μη θέλει να γίνει εγρήγορος;

Το ζήτημα όμως δεν προέκυψε πρόσφατα. Οι ρίζες του πάνε βαθιά μες στον χρόνο και όποιος κάνει τον κόπο να δει πού πηγαίνουν θα διαπιστώσει πως φθάνουν εκεί όπου αρχίζει η νέα πίστη, η μοναδική πίστη στους νεότερους χρόνους: η πίστη ότι επιτέλους τα πράγματα «θα δουλεύουν από μόνα τους».

Ο αυτοματισμός ανυψώθηκε σε σύγχρονη θεότητα. Ειπώθηκε τόσες φορές αόριστα αυτό που έφθασε να μη σημαίνει τίποτα, να μην αγγίζει καθόλου το πρόβλημα στον πυρήνα του. Διότι τι άλλο μπορούσε να συμβεί με τη θεοποίηση των αυτοματισμών από το να μειωθεί η θέληση για δράση; Και αυτό ακριβώς διαπιστώνεται σήμερα. Η παρατεταμένη εμπιστοσύνη στις λύσεις που θα προσέφεραν κάποιοι «μηχανισμοί» προκάλεσε μια ανεπανόρθωτη βλάβη στην ίδια τη δυνατότητα του ανθρώπινου νου να οδηγείται σε αποφάσεις, να αναθεωρεί, να επιδιορθώνει, να αλλάζει

κατεύθυνση. Η ενεργητικότητα του ανθρώπου κρίθηκε μάλλον περιττή, αφού αντ' αυτού ενεργούσαν καλώδια, αναβόσβηναν φώτα, ανοιγόκλειναν μόνες τους οι πόρτες και εκτοξεύονταν ρουκέτες με ένα πάτημα του κουμπιού. Μοιραία, έτσι, ήλθε η παράλυση.

Πόση διαφορά με προηγούμενες εποχές όπου, επειδή τα υλικά εφόδια ήταν λιγότερα, οι ψυχικές εφεδρείες ήταν περισσότερες. Η αρχαία ελληνική πολιτεία αναζητεί τους φύλακές της και δεν δυσκολεύεται να τους βρει. Η Ρώμη ορίζει κι αυτή στους λεγεωνάριους να κρατούν χαρακτηριστικά το δάχτυλο μπροστά στο στόμα για να διώχνουν την υπνηλία κατά τη βραδινή σκοπιά. Συμβολικά είναι η στάση που λέει: Μείνε ξύπνιος, μην επαναπαύεσαι, αφουγκράσου μέσα στη νύχτα το τι κυφορείται και δράσε ανάλογα.

Λίγο ως πολύ ο ίδιος κανόνας θα ισχύσει και αργότερα, σε κάθε περίπτωση όπου τόσο τα κράτη όσο και τα άτομα περιζώνονται από απειλές. Οι μεσαιωνικοί ιππότες, οι βυζαντινοί ακρίτες, οι πολιτοφύλακες στη Γαλλική Επανάσταση αντιπροσωπεύουν μερικούς μόνο από τους τύπους αυτής της ετοιμότητας. Είναι, προφανώς, ξένα στα νεότερα ήθη. Μήπως επειδή το παρελθόν στιγματιζόταν περισσότερο από πολεμικές εντάσεις και επέβαλε στον καθένα να είναι μάχιμος; Όμως και η σχετική παγκόσμια ειρήνη σήμερα, παρά τις επιμέρους συρράξεις, είναι από καιρό ναρκοθετημένη. Ο πόλεμος σιγοβράζει κάτω από την επιφάνεια. Αλλά ενώ οι δονήσεις γίνονται ήδη αισθητές, τα νεύρα τελικά ατονούν. Ο πληθυσμός του δυτικού ημισφαιρίου, αν και ανησυχεί περισσότερο, εξακολουθεί να περιμένει «κάτι» που μπορεί να τον απαλλάξει από το μαρτύριο της αβεβαιότητας και κυρίως από την αγωνία του να πάρει αποφάσεις. Αυτό το «κάτι» όμως αργεί να εμφανιστεί. Δεν το κομίζει η αγορά, δεν το αναγγέλλει η τεχνολογία και η επιστήμη προ πολλού σηκώνει τους ώμους της και ξανασκύβει στα μικροσκόπιά της, επιφορτισμένη να ανακαλύψει το ελιξίριο για την παράταση της ζωής.

Στο μεταξύ η ζωή έχει ζαρώσει υπερβολικά από τον φόβο της. Οι πάντες φοβούνται να μην υποστούν κάποιο πλήγμα στα έσοδα ή στην υγεία τους και τρέμοντας το κακό ενδεχόμενο προφυλάγονται

ώστε οι μέρες τους να γίνουν έστω και λίγο περισσότερες. Ζούμε για το Λίγο. Αυτό σημαίνει πως αντίθετα με ό,τι διατυμπανίζεται δεν είναι η ζωή και η ευτυχία που ενδιαφέρει τους ανθρώπους, είναι η με κάθε τρόπο αποφυγή του πόνου. Κι όχι μόνο του πόνου. Της παραμικρής δυσχέρειας, της παραμικρής αναποδιάς. Ό,τι έρχεται αντίθετα προς την επιθυμία την πανικοβάλλει. Πού είναι το τεχνολογικό όπλο, αυτό το εύρημα που θα έσωζε τους απειλούμενους; Τα δελτία ειδήσεων το φωνάζουν σαδιστικά: το νερό στον πλανήτη λιγοστεύει, οι πηγές ενέργειας στερεύουν, οι φανατικοί μουσουλμάνοι αγριεύουν ακόμη πιο πολύ, οι πρόσφυγες και οι μετανάστες πληθαίνουν και η κινέζικη τίγρις, μεθυσμένη από κρασί γαλλικής προελεύσεως, βρυχάται απαίσια. Τι θα κάνει η Δύση και ειδικά η Ευρώπη; Μες στην απελπισία της αποσύρει την παλιά προσδοκία της ότι η διάνοιά της θα βρει μια διέξοδο. Το «κάτι» δεν θα έρθει. Οπότε τι άλλο μένει παρά να έρθει ο «κάποιος»; Ενας τολμητίας με αλύγιστη πολιτική βούληση, περιφρονητής κάθε δισταγμού. Εφθασε η ώρα για έναν νέο καισαρισμό, προφήτευε ο (Γερμανός) Σπέγκλερ. Είχε δίκιο; Το όλο ζήτημα θα κριθεί συντόμως. Και όχι βέβαια με κάποιο δημοψήφισμα.

Βασίλης Καραποστόλης, καθηγητής Πολιτισμού και Επικοινωνίας του Πανεπιστημίου Αθηνών.

Ο ζωγραφικός πίνακας που πλαισιώνει τη σελίδα είναι έργο του Τζιόρτζιο ντε Κίρικο.

Πηγή: Το Βήμα, tonima.gr

Από: Αντίφωνο, antifono.gr